

L'alumnat universitari en el context del sistema universitari de les Illes Balears

Lluís Ballester Brage

RESUM

El artículo propone tres miradas o aproximaciones sucesivas al análisis del alumnado universitario de la Comunidad Autónoma de las Islas Baleares. La primera consiste en una revisión del contexto de cambio que vive actualmente la universidad. La segunda, es una perspectiva evolutiva de las dimensiones y características del alumnado. La tercera desarrolla un análisis de los traslados a universidades del resto del Estado y de la presencia de las ofertas a distancia. La tesis del artículo es que estas tres miradas, con las tres lógicas que las sustentan, son igualmente necesarias para llevar a cabo un proceso de reflexión en profundidad sobre el alumnado universitario.

RESUM

L'article proposa tres mirades o aproximacions successives a l'anàlisi de l'alumnat universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. La primera consisteix en una revisió del context de canvi que viu actualment la universitat. La segona, és una perspectiva evolutiva de les dimensions i característiques de l'alumnat. La tercera desenvolupa una anàlisi dels trasllats a universitats de la resta de l'Estat i de la presència de les ofertes a distància. La tesi de l'article és que aquestes tres mirades, amb les tres lògiques que les sustenten, són igualment necessàries per a portar a terme un procés de reflexió en profunditat sobre l'alumnat universitari.

I. Els estudiants universitaris en un context de canvi

El 25 de maig de 1998, els ministres d'Educació de França, Alemanya, Itàlia i el Regne Unit van signar la Declaració de La Sorbona, en què s'instava el desenvolupament d'un «Espai Europeu d'Educació Superior» i es fixà ja en aquella data una reunió de seguiment del procés el 1999. Aquesta reunió de seguiment es va dur a terme el 19 de juny de 1999 i donà lloc a la Declaració de Bolonya, subscripta per un total de 30 estats europeus, en la qual es varen establir les bases per a la construcció d'un «espai europeu d'educació superior».

La primera conferència de seguiment del procés de Bolonya va tenir lloc a Praga el maig de 2001, en la qual els ministres varen adoptar un comunicat que protegia les actuacions realitzades fins a la data i assenyalaren els passos a seguir en el futur. Les reunions de seguiment següents es varen dur a terme a Berlín (2003) i a Bergen (2005). La pròxima reunió va ser programada per fer-la a Londres el 2007.

La transformació de les universitats europees, d'acord amb el model establert en els acords citats generarà en breu canvis importants en molts aspectes dels estudis superiors a la CAIB. En qualsevol cas, encara no s'han fet més que les primeres passes i, d'aquesta manera, s'ha iniciat la preparació de la transició.

La universitat és una institució que es troba sotmesa a canvis constants. En aquest moment a Espanya hi ha diverses raons que duen a aquests canvis (Vidal, 2003).¹ D'una banda les reformes

¹ Vidal, J. «Quality Assurance, Legal Reforms and the European Higher Education Area in Spain». European Journal of Education, Research, Development and Policies, 2003; 38 (3), 301-313.

legals, en el nostre cas l'aprovació de la LOU (2001) i seva reforma posterior i, d'una altra, l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior. Pel que fa al disseny i a la implementació dels ensenyaments universitaris, aquests dos elements han introduït canvis importants. D'altra banda, han introduït l'avaluació ex-post dels ensenyaments, és a dir, una vegada aplicat un pla d'estudis en la seva totalitat. Això és el que s'anomena acreditació. També, la creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior obligarà a la reforma de l'estructura dels ensenyaments a Espanya, encara no perfectament delimitada. Aquesta reforma consisteix bàsicament en l'estructuració dels ensenyaments en dos nivells consecutius de grau i postgrau. No hi ha dubte que aquests canvis produiran un impacte notable en el sistema universitari espanyol.

No obstant això, aquest impacte no vindrà donat tan sols per un canvi en l'estructura de les titulacions, és a dir, en el nombre d'anys o crèdits que continguin, sinó per la introducció d'una orientació nova que afecta tots aquests plantejaments. Es tracta de canviar la perspectiva d'una formació universitària basada en l'ensenyament cap a una formació basada en l'aprenentatge; d'una qualitat garantida basada en recursos previs disponibles, a una qualitat basada en el tipus de processos desenvolupats i els resultats obtinguts. Encara que existeixen debats sobre el que s'ha d'entendre per resultats de la formació universitària, no hi ha dubte que les necessitats del mercat de treball han de ser un element a tenir en compte. Aquest plantejament nou comporta la necessitat de realitzar estudis sobre la relació entre les competències reals que tenen els titulats, el que la universitat transmet i les competències requerides dins el mercat de treball, enteses en un sentit ampli com ara capacitats, habilitats i coneixements adquirits. Igualment, aquest plantejament implica un profund coneixement de l'alumnat, de les seves característiques, trajectòries formatives, etc. Però aquest plantejament clarament utilitarista i, en part, acrític s'ha de complementar amb una visió més basada en la relació d'aquesta formació universitària amb la realitat en la qual es desenvolupa, els interessos als quals pot servir, les contradiccions dels diversos processos en què s'implica, així com els problemes oberts al llarg d'aquests anys d'una concepció més idíl·lica, encara basada en la concepció orteguiana sobre la missió de la universitat.

La posició de classe (professió, nivell d'estudis del pare i de la mare, etc.) configura en bona mesura l'estructura d'oportunitats per als joves, fins i tot quan aquests han recorregut amb èxit la selectiva carrera escolar fins arribar a la universitat. L'evolució de les darreres dècades, en part amb la conseqüència de la massificació de la institució universitària, ha tingut un sentit igualador, sense que per això s'hagi de deixar d'afirmar que ens trobam actualment amb una universitat més massiva que pròpiament de masses.

2. Els sistemes informatius de les universitats

El tractament de les dades contingudes en els sistemes d'informació de les universitats permet actualment l'obtenció de múltiples indicadors objectius, l'anàlisi dels quals aporta una eina tècnica d'ineludible valor per al diagnòstic de situació i la projecció de futur. El problema és que les dades disponibles a la CAIB són desiguals segons les universitats de referència. Es pot dir que es disposa de quasi totes les dades de la UIB i centres adscrits, d'algunes dades significatives de la UOC i de molt poques dades de la UNED. Aquestes tres universitats són les que formen l'oferta formativa superior a la CAIB. Però, no tots els estudiants universitaris de les Illes cursen els seus estudis a una

d'aquestes, hi ha un ampli conjunt d'altres universitats de l'Estat que també acullen estudiants de la CAIB, sigui per manca d'oferta dels estudis concrets que volen fer a les tres universitats esmentades anteriorment, sigui per altres motius.

Reflexionar sobre tots els elements que l'anàlisi de l'alumnat proporciona es converteix, en un requisit inevitable per a la millora de la qualitat del procés educatiu. Els processos d'avaluació i acreditació de títols engegats en els últims anys a aquest efecte se sustenten en la construcció d'indicadors de tipus molt variat que permeten descobrir les fortaleses i debilitats dels ensenyaments universitaris actuals i inclouen cada vegada més dades sobre els estudiants. Malgrat aquest procés i la proliferació actual d'estudis basats en l'anàlisi de dades, encara hi ha informacions no disponibles, per exemple els resultats referits a èxit/fracàs acadèmics de l'alumnat continuen sent els grans absents en les publicacions estadístiques oficials i dels estudis avaluatius. Probablement pel temor a l'establiment, a partir d'aquests, de rànquings d'universitats o de titulacions «millors» i «pitjors», en moments de competitivitat en la captació d'alumnat. Això provoca que, així com en les variables demogràfiques o sociològiques de l'alumnat es disposa d'estadístiques que en permeten la confrontació. Pel que fa als resultats de rendiment acadèmic, resulta gairebé impossible una correcta valoració comparativa en el context de la universitat espanyola.

Una dificultat afegida per a un estudi comparatiu estriba en la definició dels indicadors manejats. Un mateix epígraf no sempre inclou idèntics paràmetres, variables o referències utilitzats en funció de l'organisme que defineixi l'indicador o, inclusivament, per successives definicions desiguals per part d'un mateix organisme. És obvi que, en aquests casos, la comparança conduiria a un error d'interpretació. Són un bon exemple d'aquesta discrepància les dades sobre alumnat matriculat, amb dades, referides al mateix curs, diferents segons l'INE, el Consell Superior de Coordinació Universitària o les universitats.

Amb aquestes limitacions, s'exposen a continuació els indicadors sobre l'alumnat universitari de la CAIB seleccionats com més il·lustratius per a l'acostament a un primer diagnòstic, així com una sèrie de variables que poden contextualitzar-los o incidir-hi.

3. Evolució de la matrícula els darrers anys

A les Illes Balears varen cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 13.352 alumnes al curs 2006-2007, enfront dels 13.507 del curs anterior, fet que suposa una pèrdua d'un 1,15% del nombre d'alumnes i així continua la senda de disminució iniciada al curs anterior (vegeu els quadres 1 i 3). L'alumnat que va seguir estudis a la UNED augmentà un 10,87% i passà a 7.916 matriculats en aquest darrer curs (vegeu el quadre 8). A més, cal considerar l'alumnat matriculat a la UOC, un total de 1.445 persones, un 18,15% més que el curs anterior (vegeu el quadre 8). Finalment, es poden considerar els 930 alumnes que estudien a altres universitats de l'Estat, un 5,8% més que al curs 2005-2006. En total, 23.643 alumnes seguint estudis universitaris.² A continuació comentarem amb més detall aquestes dades.

² No s'inclouen els quasi 3.000 alumnes de cursos de formació permanent que segueixen curs de llarga durada a la UIB: reciclatge de català, Curs d'Aptitud Pedagògica, etc. La UIB no els inclou a les seves estadístiques, tot i la seva importància (nombre d'estudiants, temps dels estudis, volum econòmic de les matricules, etc.).

Per a l'anàlisi, ens centrarem preferentment en les dades de la UIB. La justificació d'aquesta decisió és evident, és l'única universitat pública presencial, concentra quasi el 57% de tot l'alumnat de les Illes que segueixen estudis universitaris, però augmenta a més del 80% dels alumnes que completen els seus estudis.

L'evolució general de la matriculació de nou alumnat es pot observar en el quadre 1. La pèrdua relativa d'alumnat és clara des del curs 2003-2004. Encara que sigui moderada és també constant, de tal manera que passà de 3.926 alumnes de nou ingrés al curs 2003-2004 a 3.340 al curs 2006-2007. És a dir, la pèrdua és d'un 14,92%.

Pel que fa a la composició per sexe, ha anat disminuint la presència d'homes també des del curs 2002-2003 i així ha passat de 73,35 homes per cada 100 dones a 66,6 al curs 2006-2007. La pèrdua diferencial per sexe és molt important i difícilment explicable amb els arguments tradicionals: taxes més elevades de «fracàs» entre els homes a l'ESO, més facilitat d'incorporació en el mercat de treball, etc. Segurament hi ha altres factors, encara no clarament identificats, que expliquen aquest fenomen. En posteriors informes s'hauria de disposar de dades més detallades per poder confirmar les hipòtesis actuals.

La Universitat de les Illes Balears (UIB) imparteix en l'actualitat un total de 49 títols oficials en vigència. D'aquests, 19 corresponen a llicenciatures o enginyeries superiors (cicle llarg), 20 a diplomatures, arquitectura tècnica o enginyeries tècniques (cicle curt) i 10 a titulacions pròpies de la UIB. Si l'oferta de la UNED i de la UOC és no presencial, la de la UIB no es pot dir que sigui només presencial, ja que inclou un model semipresencial ja molt desenvolupat basat en: el programa Campus Extens; iniciant també l'oferta d'estudis a distància (Titulació d'Educació Social) el curs 2006-2007.

Pel que fa a la demanda de nou ingrés dels diversos estudis, es pot comprovar que els cinc tipus d'estudis amb més alumnat són els de **Mestre**, que en les ofertes de la UIB i de l'Escola Alberta Giménez han tingut 681 alumnes; seguits dels estudis d'**Empresarials**, els quals en les dues modalitats han tingut 470 alumnes; els estudis de **Turisme**, en tres opcions (Escola Felipe Moreno, Consell d'Eivissa i UIB), els quals han obtingut 260 nous alumnes. A continuació, els estudis de **Salut** amb l'opció d'Infermeria i de Fisioteràpia arriben a 220 alumnes i els de **Dret** a 160 alumnes (vegeu el quadre 2).

Al llarg dels cursos que van del 2002 al 2005, la matrícula no havia deixat d'augmentar. Aquesta tendència es va invertir en el curs 2005-2006 i disminuï també al 2006-2007 una altra vegada de forma moderada (vegeu el quadre 3). Les tendències, en el conjunt de l'Estat, són molt similars, amb un descens moderat, però sostingut respecte als cursos de finals dels anys noranta. Aquesta disminució moderada confirma la tendència de descens iniciada, per al conjunt de l'Estat, al curs 2000-2001 en el nombre d'universitaris. El nombre d'alumnes matriculats només augmenta en poques universitats; cal dir que l'augment s'observa en especial a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i a la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED). Probablement, la flexibilitat horària que permeten aquestes ofertes i la possibilitat de creixement no limitada per les instal·lacions ha facilitat el manteniment del seu creixement.

QUADRE 1. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB

2002-03			2003-04			2004-05			2005-06			2006-07		
Dona	Homes	Total	Dona	Homes	Total	Dona	Homes	Total	Dona	Homes	Total	Dona	Homes	Total
2.075	1.522	3.597	2.285	1.641	3.926	2.325	1.512	3.837	2.188	1.438	3.626	2.005	1.335	3.340
57,69	42,31	100,00	58,20	41,80	100,00	60,59	39,41	100,00	60,34	39,66	100,00	60,03	39,97	100,00
Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat			Taxa de masculinitat		
73,34939759			71,81619256			65,03225806			65,72212066			66,58354115		

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Econòmica administrativa de la UIB i elaboració pròpia

QUADRE 2. EVOLUCIÓ PER ESTUDIS DE L'ALUMNAT DE NOU INGRÉS A LA UIB

ESTUDI	2005-06		2006-07		% (2005 base 100)
	2005-06	2006-07	2005-06	2006-07	
Administració i Direcció d'Empreses	170	221	130,00		
Arquitectura Tècnica	91	85	93,41		
Biologia	101	104	102,97		
Bioquímica	16	15	93,75		
Ciències Empresarials	238	249	104,62		
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	50				
Diplomatura Turisme Felipe Moreno	106	37	34,91		
Diplomatura en Turisme	204	177	86,76		
Diplomatura Turisme Consell Insular Eivissa	52	46	88,46		
Dret	173	160	92,49		
Economia	77	75	97,40		
Educació Social	90	89	98,89		
Enginyeria Informàtica	44	44	100,00		
Enginyeria Tècnica Agrícola	43	41	95,35		
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	80	92	115,00		

Continua

ESTUDI	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	53	55	103,77
Enginyeria Tècnica en Telemàtica	26	31	119,23
Enginyeria Tècnica Industrial	67	57	85,07
Filologia anglesa	43	51	118,60
Filologia Catalana	18	21	116,67
Filologia Hispànica	21	23	109,52
Filologia	28	31	110,71
Fisioteràpia	83	79	95,18
Geografia	26	35	134,62
Història	58	49	84,48
Història de l'Art	60	38	63,33
Infermeria	162	141	87,04
Matemàtiques	21	27	128,57
Mestre Educació Especial	106	96	90,57
Mestre Educació Especial (Alberta Giménez)	42	33	78,57
Mestre en Educació Física	73	68	93,15
Mestre en Educació Física (Alberta Giménez)	74	44	59,46
Mestre en Educació Infantil	75	69	92,00
Mestre en Educació Infantil (Alberta Giménez)	127	154	121,26
Mestre en Educació Musical	52	55	105,77
Mestre en Educació Musical (Alberta Giménez)	13	8	61,54
Mestre en Educació Primària	51	36	70,59
Mestre en Educació Primària (Alberta Giménez)	18	26	144,44
Mestre en Llengua Estrangera	59	53	89,83
Mestre en Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	18	39	216,67
Pedagogia	103	93	90,29
Periodisme (Alberta Giménez)	48	44	91,67

Continua

ESTUDI	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Psicologia	98	101	103,06
Psicopedagogia	30	36	120,00
Química	26	26	100,00
Relacions Laborals (Escola Adscrita)	86	74	86,05
Treball Social	90	91	101,11
TÍTOLS PROPIS			
Diploma universitari en Geografia Física	1	2	200,00
Diploma universitari en Geografia Humana	2		
Diploma universitari en Geografia Regional	14	1	7,14
Diploma universitari en Geologia	3	1	33,33
Diploma universitari en Història de l'Art	21	9	42,86
Diploma universitari en Literatura Catalana	6	1	16,67
Direcció Hotelera Internacional	53		
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	119	107	89,92
Títol Superior de Turisme	-		
Graduat en Estudis Immobiliaris a la UIB	1		
TOTAL	3.610	3.340	92,52

Font: dades del Vicerectorat de Planificació Econòmica administrativa de la UIB i elaboració pròpia

QUADRE 3. EVOLUCIÓ DE LA TOTALITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT A LA UIB

Curs acadèmic	2002-03	2003-04	2004-05	2005-06	2006-07
Número alumnes	13.402	13.812	13.859	13.507	13.352
% (2002 base 100)	100,00	103,06	103,41	100,78	99,63

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Econòmica administrativa de la UIB i elaboració pròpia

La pèrdua d'alumnat no és únicament un problema de la UIB, sinó de totes les universitats de l'Estat, relacionat amb diversos factors: l'increment de l'oferta d'estudis universitaris augmentant el nombre d'universitats i centres d'estudis superiors, la limitació del creixement de les cohorts que arriben a les edats de matriculació, els canvis en la demanda (tenint cada vegada més acceptació, per part de l'alumnat i del mercat de treball, els cicles curts i les opcions més flexibles), etc.

La distribució per sexe (vegeu el quadre 4) per al conjunt de la UIB, sobre la matrícula del curs 2006-2007, és del 60,20% per a dones i del 39,80% per a homes. El percentatge de dones a la UIB continua superant en més de 6 punts la mitjana per al conjunt de les universitats espanyoles en aquest mateix curs (54%), segons les dades del Consell de Coordinació Universitària (2006). Aquesta diferenciació per sexe superior a la de l'Estat pot estar relacionada amb l'estructura de l'oferta de la UIB, en la qual dominen estudis més feminitzats. L'apreciable diferenciació per sexe no és conjuntural, és molt estable en el període dels darrers sis anys; de fet, no ha canviat gaire des del curs 2000-2001, ja que llavors hi havia un 58,40% de dones. És a dir, ha augmentat la feminització un poc més d'un punt percentual. Si es calcula la taxa de masculinitat (TM) es pot comprovar que per cada 100 alumnes dones, només hi ha 66,11 homes.

Per branques d'ensenyament aquesta distribució mostra, malgrat això, resultats molt dispars: en les enginyeries i arquitectures tècniques són majoritaris els homes (en qualque carrera la TM és superior a 500 homes per cada 100 dones), resultat que es produeix en el sistema universitari espanyol, en un percentatge molt elevat. En l'extrem oposat se situen una sèrie de branques: els estudis d'Educació Social (TM: 14,86), Pedagogia (TM: 16,62), Treball Social (TM: 20,6), Infermeria (TM: 18,57), Psicologia (TM: 24,43), el conjunt de totes les carreres educatives (excepció feta de l'especialitat d'Educació Física) i el conjunt de les filologies (77,09%).

Distribució per edats

Per les dades disponibles, es pot confirmar que hi ha una pèrdua percentual d'alumnat menor de 21 anys, que correspon bàsicament al nou accés o a les cohorts procedents del sistema educatiu i, no obstant això, es pot observar que augmenta el pes de l'alumnat en els nivells d'edat superior a 22 anys. Sembla que hi ha una tendència a l'allargament de la permanència a la universitat dels estudiants de 1r i 2n cicle, sigui perquè fan durar més temps les carreres per poder completar-les o per altres motius.

Es poden plantejar algunes hipòtesis. En primer lloc, la dificultat de trobar una primera ocupació en bones condicions i la inversió en formació per poder disposar d'un currículum més ampli per competir amb avantatge en el mercat de treball, ha generat una major demanda d'estudis oficials de postgrau o de segones carreres.

En segon lloc, cal preguntar-se si es desenvolupa una demanda de formació contínua que s'ha beneficiat de la creació d'estudis de només segon cicle (Psicopedagogia, Bioquímica o Enginyeria Informàtica) i de les possibilitats d'homologació que passen de diplomatures als segons cicles de les llicenciatures. No es disposa de dades de quants dels que s'inscriuen en els estudis de segon cicle són estudiants ja matriculats en cicles anteriors i quants provenen directament del món laboral. En el quadre 5 podem apreciar el manteniment dels estudis de només segon cicle, que correspon a una demanda d'alumnat graduat i, per tant, de major edat.

QUADRE 4. NOMBRE D'ESTUDIANTS PER SEXE I ESTUDIS

Any acadèmic	2005-06		2005-06		2006-07		2006-07	
	Dona	Home	Taxa masculinitat	Home	Dona	Home	Taxa masculinitat	Home
Sexe								
Estudi								
Administració i Direcció d'Empreses	364	322	88,46	404	346	85,64		
Arquitectura Tècnica	98	210	214,29	115	235	204,35		
Biologia	286	175	61,19	279	173	62,01		
Bioquímica	25	11	44,00	18	14	77,78		
Ciències Empresarials	714	677	94,82	701	617	88,02		
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	24	26	108,33	44	40	90,91		
Diploma universitari en Geografia Física	1		0,00		2			
Diploma universitari en Geografia Humana	1	1	100,00					
Diploma universitari en Geografia Regional	5	9	180,00	1				
Diploma universitari en Geologia	2	1	50,00		2			
Diploma universitari en Història de l'Art	13	8	61,54	9	2	22,22		
Diploma universitari en Literatura Catalana	5	1	20,00	2				
Diploma universitari en Història de les Illes Balears				1	2	200,00		
Diplomatura en Turisme	500	350	70,00	481	329	68,40		
Diplomatura en Turisme del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	100	53	53,00	91	52	57,14		
Diplomatura en Turisme (Escola Adscrita Felipe Moreno)	151	85	56,29	95	49	51,58		
Direcció Hotelera Internacional	135	144	106,67					
Dret	457	336	73,52	449	327	72,83		
Economia	196	191	97,45	187	187	100,00		
Educació Social	229	36	15,72	249	37	14,86		
Enginyeria en Informàtica	23	110	478,26	21	129	614,29		
Eng. Tècnica Agrícola. Especialitat en Hortofruticultura i Jardineria	31	90	290,32	39	94	241,03		
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	31	165	532,26	26	134	515,38		
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	66	334	506,06	63	324	514,29		
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	23	246	1069,57	22	219	995,45		

Continua

Sexe	Any acadèmic		2005-06		2005-06		2006-07		2006-07		Taxa masculinitat
	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home	Taxa masculinitat		
Estudi											
	26	175	26	175	673,08	25	175	700,00			
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	149	33	146	35	22,15	146	35	23,97			
Filologia anglesa	74	20	73	23	27,03	73	23	31,51			
Filologia catalana	83	34	78	30	40,96	78	30	38,46			
Filologia hispànica	64	88	72	76	137,50	72	76	105,56			
Filosofia	29	86	36	86	296,55	36	86	238,89			
Física	200	84	194	80	42,00	194	80	41,24			
Fisioteràpia	50	75	47	85	150,00	47	85	180,85			
Geografia	6	9	6	7	150,00	6	7	116,67			
Graduat en Estudis Immobiliaris	15	104	19	156	693,33	19	156	821,05			
Graduat en Seguretat i Ciències Polícials	100	137	97	127	137,00	97	127	130,93			
Història	222	59	189	45	26,58	189	45	23,81			
Història de l'Art	462	75	447	83	16,23	447	83	18,57			
Infermeria	28	45	34	45	160,71	34	45	132,35			
Matemàtiques	217	32	240	33	14,75	240	33	13,75			
Mestre. Educació Especial	108	18	96	13	16,67	96	13	13,54			
Mestre. Educació Especial (Alberta Giménez)	138	149	147	147	107,97	147	147	100,00			
Mestre. Educació Física	62	120	56	105	193,55	56	105	187,50			
Mestre. Educació Física (Alberta Giménez)	264	7	244	6	2,65	244	6	2,46			
Mestre. Educació Infantil	325	17	397	24	5,23	397	24	6,05			
Mestre. Educació Infantil (Alberta Giménez)	104	48	102	40	46,15	102	40	39,22			
Mestre. Educació Musical	22	8	18	8	36,36	18	8	44,44			
Mestre. Educació Musical (Alberta Giménez)	159	27	145	23	16,98	145	23	15,86			
Mestre. Educació Primària	63	16	66	20	25,40	66	20	30,30			
Mestre. Educació Primària (Alberta Giménez)	173	32	170	35	18,50	170	35	20,59			
Mestre. Llengua Estrangera	30	5	47	8	16,67	47	8	17,02			
Mestre. Llengua Estrangera (Alberta Giménez)											

Continua

Any acadèmic	2005-06		2005-06		2006-07		2006-07		Taxa masculinitat
	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home	Dona	Home	
Estudi									
Pedagogia	327	60	18,35	331	55	16,62			
Periodisme (Alberta Giménez)	31	17	54,84	58	29	50,00			
Psicologia	382	93	24,35	397	97	24,43			
Psicopedagogia	98	13	13,27	78	13	16,67			
Química	100	85	85,00	91	78	85,71			
Relacions Laborals	313	194	61,98	289	145	50,17			
Títol Superior de Turisme	9	12	133,33	5	6	120,00			
Treball Social	308	50	16,23	301	62	20,60			
TOTAL	8.221	5.608	68,22	8.038	5.314	66,11			

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Econòmicoadministrativa de la UIB i elaboració pròpia

QUADRE 5. NOMBRE TOTAL D'ESTUDIANTS PER TITULACIÓ. CURS 2005-2006-2006-2007

TITULACIONS	2005-06		2006-07		% (2005 base 100)
	2005-06	2006-07	2005-06	2006-07	
Administració i Direcció d'Empreses	683	750	109,81		
Arquitectura Tècnica	309	350	113,27		
Biologia	461	452	98,05		
Bioquímica	36	32	88,89		
Ciències Empresarials	1390	1318	94,82		
Diplomatura en Turisme	850	810	95,29		
Dret	793	776	97,86		
Economia	387	374	96,64		
Educació Social	265	286	107,92		
Enginyeria en Informàtica	132	150	113,64		
Enginyeria Tècnica Agrícola. Especialitat en Hortofruticultura i Jardineria	122	133	109,02		
Enginyeria Tècnica de Telecomunicació. Especialitat en Telemàtica	191	160	83,77		

Continua

TITULACIONS			
	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	399	387	96,99
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	270	241	89,26
Enginyeria Tècnica Industrial. Especialitat en Electrònica Industrial	201	200	99,50
Filologia Anglesa	182	181	99,45
Filologia Catalana	94	96	102,13
Filologia Hispànica	118	108	91,53
Filosofia	152	148	97,37
Física	115	122	106,09
Fisioteràpia	284	274	96,48
Geografia	124	132	106,45
Història	237	224	94,51
Història de l'Art	281	234	83,27
Infermeria	538	530	98,51
Matemàtiques	73	79	108,22
Mestre. Educació Especial	249	273	109,64
Mestre. Educació Física	286	294	102,80
Mestre. Educació Infantil	271	250	92,25
Mestre. Educació Musical	152	142	93,42
Mestre. Educació Primària	186	168	90,32
Mestre. Llengua Estrangera	205	205	100,00
Pedagogia	386	386	100,00
Psicologia	475	494	104,00
Psicopedagogia	111	91	81,98
Química	185	169	91,35
Treball Social	359	363	101,11
	11.552	11.382	98,53
Títols propis			
Diploma universitari en Geografia Física	1	2	200,00
Diploma universitari en Geografia Humana	2		
Diploma universitari en Geografia Regional	14	1	7,14

Continua

TITULACIONS				
Títols propis	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)	
Diploma universitari en Geologia	3	2	66,67	
Diploma universitari en Història de l'Art	21	11	52,38	
Diploma universitari en Literatura Catalana	6	2	33,33	
Diploma universitari en Història de les Illes Balears		3		
Graduat en Estudis Immobiliaris		13		
Graduat en Seguretat i Ciències Policials	119	175	147,06	
Títol Superior de Turisme	21	11	52,38	
Direcció Hotelera Internacional	278			
	465	220	47,31	
Escoles Adscrites				
Comunicació Audiovisual (Alberta Giménez)	50	84	168,00	
Diplomatura en Turisme del Consell Insular d'Eivissa i Formentera	153	143	93,46	
Diplomatura en Turisme (Escola Adscrita Felipe Moreno)	236	144	61,02	
Mestre. Educació Especial (Alberta Giménez)	126	109	86,51	
Mestre. Educació Física (Alberta Giménez)	182	161	88,46	
Mestre. Educació Infantil (Alberta Giménez)	342	421	123,10	
Mestre. Educació Musical (Alberta Giménez)	30	26	86,67	
Mestre. Educació Primària (Alberta Giménez)	79	86	108,86	
Mestre. Llengua Estrangera (Alberta Giménez)	35	55	157,14	
Periodisme (Alberta Giménez)	48	87	181,25	
Relacions Laborals	507	434	85,60	
	1.788	1.750	97,87	
TOTAL	13.805	13.352		

Font: Dades del Vicerect orat de Planificació Econòmica administrativa de la UIB i elaboració pròpia

Situació socioeconòmica de les famílies

Al marge que en el procés d'arribada a la universitat s'ha d'afirmar la influència de la classe social, tal com s'ha dit abans, a la UIB així com en la majoria de les universitats públiques de l'Estat, entren des de finals dels anys vuitanta a conseqüència en bona part de la reforma educativa nous grups socials que han trencat la tradicional imatge d'un alumnat gairebé exclusivament masculí (ara és clarament femení), de classes altes i mitjanes amb capital formatiu. Així, una de les característiques distintives dels actuals estudiants universitaris és l'heterogeneïtat, resultant d'una ampliació del sistema escolar postobligatori que arriba als nivells superiors, encara que no a la mateixa velocitat ni amb la mateixa intensitat per a totes les classes. Tenint tot això en compte, és necessari afirmar la diversitat social que caracteritza els actuals estudiants universitaris.

No cal oblidar que la universitat, a pesar de l'obertura en l'accés iniciada en l'últim quart del segle passat, reproduïx en certa mesura l'estructura social de la societat a la qual dona servei. Si comparem la distribució de la població segons el nivell d'estudis amb la distribució del nivell d'estudis dels pares de l'alumnat, fent la comparació amb la cohort de població de 45 a 59 que és l'edat aproximada dels pares dels alumnes universitaris, es pot comprovar com l'any 2001 la probabilitat de realitzar estudis universitaris per a un jove de la CAIB amb pares sense estudis era del 8,75%, mentre que la probabilitat d'estudiar en la universitat per a un jove amb pares amb estudis universitaris era del 65%.

El repte més rellevant és l'augment de la presència dels joves fills dels actuals immigrants internacionals, actualment molt poc presents a la UIB. La igualació de resultats acadèmics, al llarg de les seves trajectòries formatives, així com la inversió en formació de llarga durada serà un dels indicadors d'integració social d'aquests grups socials.

La presència a la UIB de tots els diversos sectors socials, així com la tendència a la igualació dels resultats per grups, no significa que el sector de joves universitaris no pugui ser considerat com un grup diferenciat, amb característiques atribuïdes exteriorment,³ però també reconegudes pels estudiants, de grup privilegiat de la seva generació. En qualsevol cas, entre aquestes promocions a la UIB no es reproduïx ni el model d'estudiant acadèmic convencional (aquell «monstre de les oposicions» i l'«elecció dels elegits» dels quals parlaven Bourdieu i Passeron, 2004),⁴ ni el model de l'estudiant que es presenta com a exponent del discurs universalista i desinteressat de la cultura per la cultura i de la vocació com a autorealització expressiva i lliure de tot càlcul utilitarista. A la UIB, l'alumnat universitari està prioritàriament preocupat per la seva inserció en el mercat de treball i es pot dir que està present una apreciable preocupació utilitarista, per això la demanda de les carreres universitàries, així com les taxes de manteniment i d'èxit són més elevades en les carreres que aparentment ofereixen millors oportunitats en el mercat de treball; així es pot comprovar com només cinc grans àrees reuneixen més del 74,51% de l'alumnat de la UIB (vegeu el quadre 5):

- Estudis d'Economia, Empresa i Turisme (3.550 alumnes: 26,59%)
- Carreres educatives (Mestre, Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia) (2.953 alumnes: 22,12%)
- Carreres de l'àrea de la salut (Infermeria, Fisioteràpia i Psicologia) (1.298 alumnes: 9,72%)

³ Els altres joves disposen d'una certa representació social dels joves universitaris, caracteritzada pel reconeixement de la seva capacitat per trobar les millors feines, així com per una certa «gelosia social».

⁴ Bourdieu, P.; Passeron, J. C. *Los herederos. Los estudiantes y la cultura*. Buenos Aires: Siglo XXI, 1977.

- Dret i Relacions Laborals (1.210 alumnes: 9,06%)
- Enginyeries informàtiques (938 alumnes: 7,03%)

La resta de titulacions, fins a un total de 27 diferents (entre titulacions oficials i títols propis), reuneix 3.403 alumnes, és a dir, un 25,49%. No es pot dir que la UIB sigui una universitat especialitzada en aquestes cinc grans àrees, però sí que hi ha una important concentració de l'oferta i la demanda. La diversificació de les ofertes no ha aconseguit encara descentrar la demanda i possiblement no sigui necessari.⁵ S'ha de considerar que les ofertes de la UOC i de la UNED insisteixen en aquestes àrees (amb menys presència de les enginyeries).

Perfil d'accés de l'alumnat

La majoria dels universitaris prossegueixen en el sistema educatiu sense interrupció. Aquest fet, comú en el context estatal, ens distingeix d'altres països de l'entorn europeu en els quals la majoria d'edat suposa un alt grau d'emancipació del domicili familiar i, per tant, un accés al mercat de treball previ a l'inici d'estudis superiors que suposa edats més altes de començament en aquest nivell educatiu. Aquest procés, en qualsevol cas, es comença a observar també a les nostres universitats.

4. Alumnat universitari que estudia fora de la CAIB

De tots els alumnes que realitzen proves d'accés a la UIB, hi ha un percentatge molt apreciable d'alumnes que es traslladen a una altra universitat de l'Estat. Pel que fa al curs 2006-2007, hi ha 930 alumnes que varen fer aquesta operació de trasllat, cosa que representa un 27,84% amb relació als que sí que es varen matricular de nou ingrés a la UIB. Mentre disminueix el nombre d'alumnes de nou ingrés a la UIB, aquest volum d'alumnat que opta per altres universitats presencials de l'Estat, ha augmentat un 5,8% respecte al curs 2005-2006, ja que aquest curs varen ser 879 els que varen demanar trasllat d'expedient.

Les universitats a les quals cursen els estudis es concentren en Barcelona (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma, Universitat Politècnica, Universitat Pompeu Fabra), amb 454 alumnes un 48,8% del total de 930 alumnes que directament es matriculen a universitats exteriors a la CAIB i a Madrid (Universitat Complutense, Universitat Politècnica), amb més d'un 25%. Segueixen a molta distància altres localitats com València o Granada. Aquestes destinacions de referència són les mateixes que al curs 2005-2006.

Els factors que influeixen en aquest abandonament són diversos, però hi ha un factor molt destacat i després un conjunt de factors associats de diverses maneres:

- El factor més important és la manca d'alguns estudis a l'oferta present a la CAIB (UIB, UNED, UOC), com ara els estudis de Medicina (36 estudiants), Belles Arts (32), Arquitectura (35), Farmàcia (41), Llicenciatura en Ciències de l'Activitat Física (34), Enginyeria Industrial (26), etc. En total més d'un 50% de tots els que estudien fora ho fan a carreres que no s'ofereixen a la CAIB, en què destaquen especialment les carreres sanitàries.
- El altres factors associats són molt diversos: el prestigi d'altres universitats; la tradició familiar de cursar els estudis a determinada universitat pública o privada; la presència de familiars a les

⁵ Al curs 2000-2001, l'alumnat matriculat a les cinc àrees representava el 75,88% de tots els alumnes de la UIB, és a dir, només un poc més d'un punt percentual més que al curs 2006-2007.

ciutats on es traslladen els alumnes; així es facilita la instal·lació per a alumnes no residents a Palma; la garantia de seguir els estudis en castellà (tot i que l'oferta d'universitats catalanes o valencianes capta més del 50% de tots els alumnes que estudien fora de la CAIB), etc. La importància d'aquests factors i el nivell d'associació és impossible d'estimar actualment, només un estudi detallat pot millorar el coneixement que tenim d'aquests temes.

La distribució territorial respon a diverses lògiques, entre les quals es poden destacar dues de rellevants: la distància a la UIB des de la població de residència (mesurada no pels quilòmetres, sinó per les distàncies isòcrones, és a dir, pel temps de desplaçament) i la capacitat d'inserció ràpida en el mercat de treball. Les dues influeixen en sentit invers: com més gran és la distància, menys alumnes; com més capacitat d'inserció laboral menys alumnes; però n'hi ha més. En qualsevol cas, se'n poden descriure cinc fets característics (vegeu el quadre 6):

- Quasi la meitat de l'alumnat de la UIB procedeix de Palma (un 47,73%), cosa que sobrerepresenta la importància que aquesta població té, ja que Palma representa un 41,22% de la població entre 18 i 24 anys de la CAIB. La relació entre l'alumnat i els joves del municipi entre 18 i 24 anys és d'un 20,63%.⁶
- La presència de l'alumnat de Menorca i d'Eivissa i Formentera, és molt baixa, amb 484 (3,63%)⁷ i 788 (5,91%)⁸ alumnes respectivament, és a dir, aparentment Eivissa i Formentera tenen molts més alumnes que Menorca; però, mentre Menorca té un 8,53% de la població entre 18 i 24 anys de les Illes, Eivissa i Formentera tenen un 12,63% d'aquesta població. Quasi tenen la mateixa relació entre l'alumnat d'aquestes illes i els seus joves entre 18 i 24 anys, amb un 5,94% a Menorca i un 6,10% a Eivissa i Formentera, nivells molt baixos.
- Els municipis més expansius en població, en la darrera dècada, i amb mercats de treball més dinàmics, tenen menys alumnes a la UIB, excepció feta de Calvià, on s'ha fet un important esforç d'estimulació de la matriculació. Els municipis de Mallorca amb menys alumnat són: Son Servera (0,82% d'alumnes de la UIB; 1,29% de joves entre 18 i 24 anys de la CAIB); Capdepera (0,60% d'alumnes de la UIB; 1,0% de joves entre 18 i 24 anys de la CAIB); Andratx (0,67% d'alumnes de la UIB; 0,89% de joves entre 18 i 24 anys de la CAIB); Alcúdia (1,40% d'alumnes de la UIB; 1,73% de joves entre 18 i 24 anys de la CAIB).
- Els municipis amb més alumnes, proporcionalment, són de diversos tipus, però si només es considera el darrer indicador (nombre d'alumnat del municipi amb relació al nombre de joves entre 18 i 24 anys del municipi), es pot confirmar que molts són propers a Palma (Bunyola, Esporles, Marratxí, Santa Maria, Valldemossa).
- Els grans municipis de Mallorca mantenen nivells mitjans molt similars (Inca: 2,77% de l'alumnat de la UIB, Manacor: 2,82%, Lluçmajor: 2,88%, Calvià: 4,56%). Marratxí és l'únic municipi que supera les magnituds dels grans municipis.

Pel que fa a la nacionalitat, un 2,35%, de l'alumnat de 2006-2007 procedeix d'altres zones del món, proporció que ha augmentat moderadament en els darrers sis anys acadèmics, des de l'1,42% de

⁶ Es tracta d'un indicador que no representa un percentatge de la població jove, perquè hi ha alumnat d'edats superiors a 24 anys, sinó una referència que ajuda a estimar la importància relativa de l'alumnat amb relació a un paràmetre poblacional del mateix municipi o àrea territorial.

⁷ 411 al curs 2004-2005.

⁸ 611 al curs 2004-2005.

2000-2001. Les zones de procedència més importants són la Unió Europea i l'Amèrica Central i del Sud. Per carreres, les que observen una presència relativa més destacada de no nacionals d'Espanya, són els estudis de l'àrea d'Economia, Empresa i Turisme, però les diferències són poc rellevants.

QUADRE 6. NOMBRE TOTAL D'ESTUDIANTS PER MUNICIPI I ILLA. CURS 2006-2007

Nombre d'alumnes	Total general	%	Nombre d'alumnes	Total general	%
Alaró	85	0,64	Sant Joan	24	0,18
Alcúdia	187	1,40	S. Llorenç des Cardassar	65	0,49
Algaida	72	0,54	Santa Eugènia	24	0,18
Altres municipis	119	0,89	Santa Margalida	115	0,86
Andratx	90	0,67	Santa Maria del Camí	115	0,86
Ariany	9	0,07	Santanyí	129	0,97
Artà	73	0,55	Selva	54	0,41
Banyalbufar	4	0,03	Sencelles	37	0,28
Binissalem	100	0,75	ses Salines	38	0,29
Búger	15	0,11	Sineu	51	0,39
Bunyola	141	1,06	Sóller	175	1,31
Calvià	607	4,56	Son Servera	109	0,82
Campanet	44	0,33	Valldemossa	43	0,32
Campos	100	0,75	Vilafranca de Bonany	32	0,24
Capdepera	79	0,60	TOTAL Mallorca	12.054	90,46
Consell	43	0,32			
Costitx	13	0,10	Alaior	50	0,38
Deià	1	0,01	Ciutadella de Menorca	171	1,28
Esporles	122	0,92	es Castell	40	0,30
Estellencs	7	0,06	es Mercadal	16	0,12
Felanitx	204	1,53	es Migjorn Gran	13	0,10
Fornalutx	7	0,06	Ferrerries	51	0,39
Inca	369	2,77	Maó	109	0,82
Lloret de Vistalegre	24	0,18	Sant Lluís	34	0,25
Lloseta	90	0,67	TOTAL Menorca	484	3,63
Llubí	31	0,23			
Llucmajor	384	2,88	Eivissa	442	3,32
Manacor	376	2,82	Formentera	21	0,15
Mancor de la Vall	16	0,12	Sant Antoni de Portmany	113	0,85
Maria de la Salut	26	0,20	Sant Joan de Labritja	15	0,11
Marratxí	589	4,42	Sant Josep de sa Talaia	59	0,44
Montuïri	38	0,29	Santa Eulària des Riu	138	1,04
Muro	76	0,57	TOTAL Eivissa i Formentera	788	5,91
Palma	6.360	47,73			
Petra	40	0,30	Total general	13.325	100,00
Pollença	218	1,63			
Porreres	65	0,49			
Puigpunyent	22	0,17			
sa Pobla	196	1,47			

Font: Dades del Vicerektorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB i elaboració pròpia

5. La UNED i la UOC en l'oferta i demanda de l'alumnat de la CAIB

La UNED ha desenvolupat una certa transformació en els darrers anys, en els quals ha millorat la seva adaptació a les tecnologies de la informació, així com també ha millorat les seves instal·lacions a la CAIB. La seva oferta es concreta en 29 titulacions, seguides per un total de 7.916 alumnes; hi domina la titulació de Dret (més de 700 matriculats al curs 2006-2007) i Psicologia (més de 400). L'augment de la matriculació ha estat molt important en els darrers anys i ha passat de 4.600 matriculats el 2003 a quasi 8.000 el 2007, de manera que ha tingut un increment proper al 60%. Els avantatges que ofereix, pel que fa a la seva flexibilitat, són importants, però no se'n poden conèixer la qualitat de l'oferta ni les taxes d'èxit amb detall (vegeu el quadre 7).

QUADRE 7. ALUMNES MATRICULATS A LA UNED, 2005/2006 i 2006/2007			
ESTUDIS	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Dret	685	750	109,49
Història	231	260	112,55
Educació Social	267	299	111,99
Psicologia	388	431	111,08
Antropologia Social y Cul.	205	249	121,46
Polítiques	105	121	115,24
LADE	132	119	90,15
Turisme	189	210	111,11
Informàtica de sistemes	94	104	110,64
Altres (fins 29 titulacions)	4.844	5.373	110,92
	7.140	7.916	110,87

Font: Memòria curs acadèmic 2005-2006 i 2006-2007. UNED. Illes Balears

La Universitat Oberta de Catalunya (UOC) és una universitat jove, amb poc més de deu anys d'existència, de titularitat privada amb una estructurada i creixent organització didàctica a distància, segons presenta la mateixa universitat a la seva pàgina web <www.uoc.cat>. La seva oferta d'estudis es basa en quatre tipus d'estudis (vegeu el quadre 8):

- 1- Estudis de cicle curt: diplomatures (Turisme i Ciències Empresarials), enginyeries tècniques (Enginyeria Tècnica Informàtica de Gestió, de Sistemes i Telemàtica).
- 2- Estudis de cicle llarg: llicenciatures (Dret, Humanitats, Psicologia i Filologia catalana).
- 3- Estudis de Segon Cicle amb una duració mínima de dos cursos acadèmics (Enginyeria Informàtica, Psicopedagogia, Administració i Direcció d'Empreses, Ciències del Treball, Comunicació i Audiovisuals, Documentació, Ciències Polítiques i de Sociologia, Estudis sobre l'Àsia oriental, Investigació i Tècniques de Mercat, Publicitat i Relacions Públiques).

A aquests tres primers tipus d'estudis hi ha 1.445 alumnes de les Illes; han augmentat de forma sostinguda la seva presència (18,15% més que el curs anterior).

4- Estudis de doctorat i formació continuada

Pel que fa als estudis de postgrau, la seva importància relativa és mínima, amb 34 alumnes fent doctorats o màsters i 111 en altres estudis de postgrau.

QUADRE 8. ALUMNES DE LES BALEARS MATRICULATS A LA UOC (2005-2006 I 2006-2007)

1r Cicle			
Oferta	2005-06	2006-07	% (2005 base 100)
Ciències empresarials	233	273	117,17
Enginyeria Tècnica Informàtica de Gestió	100	110	110,00
Enginyeria Tècnica Informàtica de Sistemes	102	105	102,94
Turisme	26	48	184,62
Enginyeria Tècnica. Esp. Telemàtica	14	25	178,57
1r i 2n Cicle			
Dret	113	147	130,09
Humanitats	96	117	121,88
Filologia catalana	35	37	105,71
Psicologia	100	124	124,00
Només de 2n Cicle			
Psicopedagogia	91	105	115,38
Administració i Direcció d'Empreses	50	54	108,00
Documentació	42	36	85,71
Enginyeria Informàtica	33	58	175,76
Ciències Polítiques i Sociologia	18	23	127,78
Ciències del Treball	94	88	93,62
Investigació i Tècniques de Mercat	12	21	175,00
Comunicació Audiovisual	26	29	111,54
Estudis d'Àsia Oriental	19	24	126,32
Publicitat i Relacions Públiques	19	21	110,53
TOTAL homologades de 1r i 2n cicle	1.223	1.445	118,15
3r Cicle			
Doctorat en Societat de la Informació i el Coneixement	7	4	57,14
Màster en Societat de la Informació i el Coneixement		5	
Màster en Educació i TIC (e-learning)		3	
Màster en Programari lliure		12	
Títol propi de Graduat Multimèdia	11	10	90,91
Formació continuada			
Master		28	
Postgrau		44	
Especialització		39	

Font: dades de la UOC i elaboració pròpia

QUADRE 9. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE TOTAL D'ALUMNES MATRICULATS A DOCTORAT DE LA UIB

Curs acadèmic	2002 2003	2003 2004	2004 2005	2005 2006	2006 2007
Nbre d'estudiants	474	486	531	459	546
2002: base 100	100,00	102,53	112,03	96,84	115,19

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB i elaboració pròpia

6. Estudis de tercer grau a la UIB

En aquest darrer apartat, el dels estudis de postgrau, la UIB és l'oferta més estructurada, comparativament de més qualitat i amb resultats incomparablement millors. La matrícula dels cursos de doctorat, al curs 2006-2007, ha estat de 546 alumnes; han augmentat un 19% respecte del curs anterior. Aquest nombre d'alumnes s'ha mantingut de manera significativa, sempre amb més de 450 alumnes als darrers anys (vegeu el quadre 8).

La desigualtat per programes de doctorat és apreciable, amb doctorats amb més de 40 alumnes (Biologia, Educació —investigació i innovació—, Tecnologia Educativa, Ciències Mèdiques Bàsiques, Psicologia) i altres amb un nombre reduït d'alumnes (vegeu el quadre 10). En qualsevol cas, no és tan important el volum d'alumnat com la qualitat d'aquests estudis, mesurada per les mencions de qualitat atorgades per l'ANECA i pel nombre de tesis aprovades: només al darrer curs s'han presentat 42 tesis amb excel·lents resultats. El curs anterior ja s'havien presentat amb èxit 40 tesis més.

7. Professorat de la UIB

Pel que fa al personal docent i investigador (PDI) de la UIB, es presenten els trets següents (vegeu el quadre 12).

El nombre de professors de la UIB, en els diversos cursos, presenta un increment progressiu moderat, ja que es millora la dotació de personal en totes les opcions, excepció feta de les categories a extingir (catedràtics i titulars d'Escola Universitària), directament implicats en un procés d'accés a la categoria superior de titulars d'universitat.

La dotació de professorat s'ha estabilitzat durant els darrers cursos. Concretament, al darrer curs el balanç final representa només 6 professors més que al curs anterior.

Com ja es va destacar en aquest mateix informe del curs passat, cal posar de manifest les diferències, des de la perspectiva de la categoria del PDI, entre els departaments que varen ser creats i dotats abans (Química, Física, Biologia, Dret, Matemàtiques o els dos de Pedagogia) i els departaments més recents (Psicologia, Economia Aplicada, Economia d'Empresa, Infermeria i Fisioteràpia, etc.).

QUADRE 10. NOMBRE D'ESTUDIANTS MATRICULATS ALS PROGRAMES DE DOCTORAT DE LA UIB

		2005- 2006	2006- 2007	% (2005 base 100)
1	OBF Programa de doctorat de Biologia Fonamental (Palma)	3	7	233,33
2	OBI Programa de doctorat de Biologia (Palma)	43	49	113,95
3	OCE Programa de doctorat de Ciències de l'Educació (Palma)	41	42	102,44
4	OCM Programa de doctorat de Ciències Marines (Palma)	18	13	72,22
5	OCT Programa doctorat en Crisi de la Modernitat (Palma)	16	29	181,25
6	ODP Programa de doctorat de Dret Privat (Palma)	24	29	120,83
7	ODU Programa de doctorat de Dret Públic (Palma)	15	22	146,67
8	OEA Programa de doctorat d'Educació Ambiental (Palma)	4	1	25,00
9	OEE Programa de doctorat d'Economia i Empresa (Palma)	17	17	100,00
10	OFC Programa de doctorat de Filologia Catalana i Lingüística General (Palma)	10	16	160,00
11	OFE Programa de doctorat de Filologia Espanyola, Moderna i Llatina (Palma)	7	6	85,71
12	OFI Programa de doctorat de Física (Palma)	29	10	34,48
13	OFL Programa de doctorat de Filosofia (Palma)	14	15	107,14
14	OGE Programa de doctorat de Geografia (Palma)	20	32	160,00
15	OIH Perspectives Metodològiques de la Investigació Històrica i Historicoartística (Palma)	14	19	135,71
16	OIN Programa de doctorat d'Informàtica (Palma)	12	20	166,67
17	OIS Prog. doctorat Interuniversitari en Infermeria i Salut Internacional (Palma)	2	3	150,00
18	OMA Programa de doctorat de Matemàtiques (Palma)	5	3	60,00
19	OMB Programa de doctorat de Ciències Mèdiques Bàsiques (Palma)	36	71	197,22
20	OMO Programa de doctorat de Nutrició Molecular (Palma)	2	2	100,00
21	ONH Programa de doctorat Interuniversitari de Nutrició Humana (Palma)	17	20	117,65
22	ONM Programa de doctorat de Nutrició i Metabolisme (Palma)	17	10	58,82
23	OPS Programa de doctorat de Psicologia (Palma)	40	49	122,50
24	OQA Tecnologia i Qualitat dels aliments (Palma)		2	
25	OQF Programa de doctorat Química Orgànica en la Indústria Quimicofarmacèutica (Palma)	2	1	50,00
26	OQU Programa de doctorat de Química (Palma)	18	4	22,22
27	OSJ Programa de doctorat en Sistema de Justícia Penal (Palma)	1	2	200,00

Continua

	2005- 2006	2006- 2007	% (2005 base 100)
28 OST Programa de doctorat Societat, Territori i Medi Ambient (Palma)	0	4	
29 OTA Programa de doctorat interuniversitari en Tecnologia Educativa (Palma)	30	48	160,00
	457	546	119,47

NOTA: En 2005-2006 hi havia un Programa de doctorat d'Informàtica i Matemàtiques (Palma) amb 2 alumnes
 Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Econòmicoadministrativa de la UIB i elaboració pròpia

QUADRE I. NOMBRE DE TESIS DOCTORALS LLEGIDES A LA UIB (2006/07)

	Tesis
Biologia	9
Biologia Fonamental i CS	7
Ciències Històriques i Teoria de les Arts	1
Dret Públic	1
Economia Aplicada	2
Filologia Catalana i Ling. General	1
Filologia Espanyola, Mod. I Llatina	2
Filosofia i Treball Social	2
Física	3
Imedea	3
Matemàtiques i Informàtica	3
Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació	2
Pedagogia i Didàctiques Específiques	1
Química	5
Total	42

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Econòmicoadministrativa de la UIB

QUADRE 12. NOMBRE DE PROFESSORS PER CATEGORIES I PER DEPARTAMENTS

DEPARTAMENTS	CU	TU	CEU	TEU	Aj,Col,Con	ASSO	ALTRES	TOTAL
Biologia -	6	14	2	9	6	32	1	70
Biologia Fonamental i Ciències de la Salut -	2	7	5	8	1	13	0	36
Pedagogia i Didàctiques Específiques -	4	4	1	10	3	23	0	55
Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació	3	9	3	10	3	58	0	86
Ciències de la Terra	3	9	3	8	1	8	1	33
Ciències Històriques i Teoria de les Art-	7	12	0	8	1	22	1	51
Ciències Matemàtiques i Informàtica -	8	14	7	32	9	54	6	130
Dret Privat-	9	13	1	2	2	28	0	55
Dret Públic-	7	12	0	5	6	27	0	57
Economia Aplicada-	3	12	1	20	3	36	0	75
Economia de l'Empresa-	2	10	3	18	5	41	0	79
Filologia Catalana i Llingüística General	5	9	1	4	2	12	1	34
Filologia Espanyola, Moderna i Llatina	4	20	4	14	0	21	0	63
Filosofia i Treball Social	2	10	1	6	3	15	0	37
Física	9	20	1	9	13	25	0	77
Infermeria i Fisioteràpia-	0	0	2	20	8	79	0	109
Psicologia	2	16	1	7	6	24	0	56
Química	8	17	0	2	2	18	1	38
INCORPORACIONS-BAIXES 2006-07	3	2	-2	-8	26	-10	-5	6
TOTAL 2006-07	87	210	34	184	100	526	6	1147
%	7,59	18,31	2,96	16,04	8,72	45,86	0,52	100,00

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB

És molt destacada la proporció de professors associats en alguns departaments (per exemple: més d'un 72% en Infermeria i Fisioteràpia, un 52% en Dret Privat); amb tot, cal tenir en compte que el nombre d'associats en les diverses categories és quasi la meitat del total de PDI (un 45,86%). S'ha de tenir present que, al curs 1999-2001, el personal associat representava un 42,5% del total del PDI, és a dir, s'ha produït un increment relatiu d'aquest tipus de personal, contra els criteris manifestats per la gran majoria de responsables universitaris.

Si es consideren de forma conjunta els professors funcionaris permanents (CU, TU, CEU i TEU) representen un 44,9%, mentre que els associats, ajudants i contractats arriben a un 54,58%. És a dir, hi ha 121 professors no permanents per cada 100 de permanents. Aquest relatiu desequilibri s'ha de corregir en els propers anys si el que es vol és millorar la qualitat de la docència i de la investigació en els departaments i el conjunt de la UIB.

És evident que la política de professorat de la UIB depèn dels canvis que s'han de produir en els propers mesos. A més dels canvis legals, s'han de produir canvis també en el finançament de la UIB per tal de millorar la capacitat de millora de les dotacions de professorat i investigador permanent.

8. Pressupost

Pel que fa al pressupost de la UIB (vegeu els quadres 13 i 14), aquest any 2007 s'ha aprovat un pressupost de 79.550.465,55€, és a dir, ha augmentat un 6,25% respecte al curs anterior. En els ingressos, les taxes públiques representen només un 11,18%, mentre que el 66,94% són transferències corrents, majoritàriament provinents del Govern de les Illes Balears. Les despeses es distribueixen en un 63,94% de personal (el 2001, representava només un 49,22%), despeses en béns corrents o serveis (16,78%) i les inversions reals (17,56%). Aquest darrer capítol s'ha reduït considerablement, si el comparam amb el que representava, per exemple, als anys 2000 (29,44%) o 2001 (33,99%). En qualsevol cas, les necessitats d'inversió no s'han reduït, ja que encara falten instal·lacions molt notables (biblioteca central, adaptació als requeriments espacials derivats del model d'ensenyament-aprenentatge de l'espai europeu, per exemple).

QUADRE 13. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST DE LA UIB (2003/2007)

1. Pressupost 2003	66.373.113'28€
2. Pressupost 2004	67.153.264'53€
3. Pressupost 2005	71.138.995'34€
4. Pressupost 2006	74.869.723'35€
4. Pressupost 2007	79.550.465,55 €

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Econòmicoadministrativa de la UIB

La UIB ha mantingut un bon equilibri pressupostari gràcies a un grau d'endeutament mínim i a la contenció de la despesa. La consulta dels quadres d'indicadors oferits per la UIB en la presentació anual dels seus pressuposts, als darrers 10 anys, permet comprovar aquets trets característics de la gestió econòmica.

Sense entrar a reflexionar sobre el model de finançament de la universitat davant dels canvis que implica l'espai europeu, es pot constatar que el pressupost de la UIB encara s'ha d'incrementar per aconseguir els nivells de qualitat (increment del PDI permanent, millora d'instal·lacions, millora del suport a la investigació, etc.), que són l'aspiració del conjunt de les universitats espanyoles i que necessita la societat de les Illes.

QUADRE 14. DISTRIBUCIÓ DEL PRESSUPOST PER CAPÍTOLS

Ingressos 2007	Euros	Percentatge
Cap. 3 Preus Públics i Altres Ingressos	8.895.477,74	11,18
Cap. 4 Tranferències Corrents	53.249.687,66	66,94
Cap. 5 Ingressos Patrimonials	320.506,15	0,40
Cap. 7 Tranferències de Capital	5.514.794,00	6,93
Cap. 8 Actius Financers	11.570.000,00	14,54
Total Pressuposts d'Ingressos 2007	79.550.465,55	100,00

Despeses 2007	Euros	Percentatge
Cap. 1 Despeses de Personal	50.868.146,12	63,94
Cap. 2 Despeses de Béns Corrents i Serveis	13.349.671,05	16,78
Cap. 3 Despeses Financeres	209.100,00	0,26
Cap. 4 Tranferències Corrents	650.387,28	0,82
Cap. 6 Inversions Reals	13.965.584,48	17,56
Cap. 7 Tranferències de Capital	250.000,00	0,31
Cap. 9 Passius Financers	257.576,62	0,32
Total Pressupost de Despeses 2007	79.550.465,55	100,00

Font: Dades del Vicerectorat de Planificació Económicoadministrativa de la UIB